

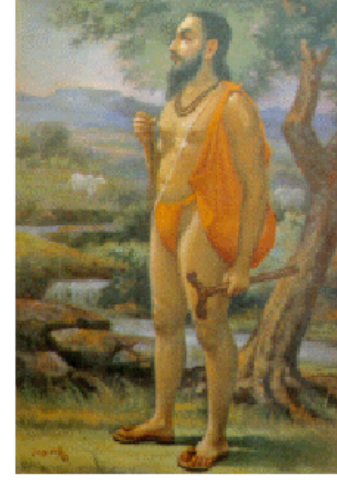
॥ श्रीराम ॥

नमस्कार
व
सुस्वागतम !

Email: dasbodh.forum@gmail.com

॥ श्रीराम ॥

दासबोध पाठ

दशक सहावा : देवशोधन
समास दहावा : अनुर्वाच्यनिरूपण

– श्री. अरविंद आपटे
मार्च २०, २०१०

प्रार्थना

ॐ सहना ववतु सहनौ भुनक्तु सहविर्यम् करवावहे
तेजस्विना वधीतम्अस्तु मा विद विशावहै
॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

Om Sahana Vavatu Sahanau Bhunaktu
Sahaveeryam Karavavahai
Tejas Vinavadhtamastu Maa Vidhvishavahai
Om ShantiH ShantiH Shantihi

May the Lord protect both of us (speaker and the listener). May he ensure that we are both nourished and happy. May we two exert together (for the acquisition of the knowledge). May the knowledge that we study illuminate our minds. May we not bear ill-will towards each other.

Om, Peace, Peace, Peace.

॥ जय जय रघुवीर समर्थ ॥

दशक ३ – समास ४ व ५

प्रस्तावना

- सहाय्या दशकात देवशोधन करण्याचा प्रयत्न आहे.
- आपण कोण व देव कोण याचा शोध घेता आपल्यात व देवात काहीच अंतर नाही व आपण त्याच्या पासून अलग असणेच शक्य नाही हे लक्षात येते.
- सगुण, नवविधा भक्ती करावी, पुष्कळ ऐकावे, सद्गुरूची सेवा करावी व त्याला प्रसन्न करावे.
- म्हणजे ज्ञान प्राप्ती होऊन आत्म निवेदन होईल व चिरकाल टिकणारे समाधान लाभेल. हा या दशकाचा संदेश आहे.

॥ जय जय रघुवीर समर्थ ॥

दशक सहावा : देवशोधन समास दहावा : अनुर्वाच्यनिरूपण

॥श्रीराम ॥

समाधान पुसतां कांहीं। म्हणती बोलिजे ऐसें नाहीं ।
तरी तें कैसें आहे सर्वही। मज निरूपावें ॥१॥

मुक्यानें गूळ खादला। गोडी न ये सांगायाला ।
याचा अभिप्रायो मजला। निरूपण कीजे ॥२॥

अनुभवही पुसों जातां। म्हणती न ये कीं सांगतां ।
तरी कोणापार्शीं पुसों आतां। समाधान ॥३॥

जे ते अगम्य सांगती। न ये माझिया प्रचीती ।
विचार बैसे माझे चितीं। ऐसें करावें ॥४॥

॥ जय जय रघुवीर समर्थ ॥

दशक सहावा : देवशोधन समास दहावा : अनुर्वाच्यनिरूपण

ऐसें श्रोतयाचें उत्तर। याचें कैसें प्रत्युत्तर ।
निरूपिजेल तत्पर। होऊन ऐका ॥५॥

जें समाधानाचें स्थळ। कीं तो अनुभवचि केवळ ।
तेंचि स्वरूप प्रांजळ। बोलून दाऊं ॥६॥

जें बोलास आकळेना। बोलिल्याविणही कळेना ।
जयास कल्पितां कल्पना। हिंपुटी होय ॥७॥

हिंपुटी = खजील

तें जाणावें परब्रह्म। जें वेदांचें गुह्य परम ।
धरितां संत समागम। सर्वही कळे ॥८॥

॥ जय जय रघुवीर समर्थ ॥

दशक सहावा : देवशोधन समास दहावा : अनुर्वाच्यनिरूपण

तेंचि आतां सांगिजेल। जें समाधान सखोल ।
ऐक अनुभवाचे बोल। अनिर्वाच्य वस्तु ॥९॥

सांगतां न ये तें सांगणें। गोडी कळावया गूळ देणें ।
ऐसें हें सद्गुरुविणें। होणार नाहीं ॥१०॥

सद्गुरुकृपा कळे त्यासी। जो शोधील आपणासी ।
पुढें कळेल अनुभवासी। आपेंआप वस्तु ॥११॥

दृढ करुनियां बुद्धि। आधीं घ्यावी आपुली शुद्धी ।
तेणें लागे समाधी। अकस्मात ॥१२॥

॥ जय जय रघुवीर समर्थ ॥

दशक सहावा : देवशोधन समास दहावा : अनुवाच्यनिरूपण

आपुलें मूळ बरें शोधितां। आपुली तों मायिक वार्ता ।
पुढें वस्तूच तत्त्वतां। समाधान ॥१३॥

आत्मा आहे सर्वसाक्षी। हें बोलिजे पूर्वपक्षीं ।
जो कोणी सिद्धांत लक्षी। तोचि साधु ॥१४॥

सिद्धांत वस्तु लक्षूं जातां। सर्वसाक्षिणी ते अवस्था ।
आत्मा त्याहून परता। अवस्थातीत ॥१५॥

पदार्थज्ञान जेव्हां सरे। द्रष्टा द्रष्टेपणें नुरे ।
ते समयीं फुंज उतरे। मीपणाचा ॥१६॥

॥ जय जय रघुवीर समर्थ ॥

दशक सहावा : देवशोधन समास दहावा : अनुर्वाच्यनिरूपण

जेथें मुरालें मीपण। तेचि अनुभवाची खूण ।
अनिर्वाच्य समाधान। याकारणें बोलिजे ॥१७॥

अत्यंत विचाराचे बोल। तरी ते मायिकचि फोल ।
शब्द सबाह्य सखोल। अर्थचि अवघा ॥१८॥

शब्दाकरितां कळे अर्थ। अर्थ पाहतां शब्द व्यर्थ ।
शब्द सांगें तें यथार्थ। परी आपण मिथ्या ॥१९॥

शब्दाकरितां वस्तु भासे। वस्तु पाहतां शब्द नासे ।
शब्द फोल अर्थ असे। घनदाटपणें ॥२०॥

॥ जय जय रघुवीर समर्थ ॥

दशक सहावा : देवशोधन समास दहावा : अनुर्वाच्यनिरूपण

भूसाकरितां धान्य निपजे। धान्य घेऊन भूस टाकिजे ।
तैसा भूस शब्द जाणिजे। अर्थ धान्य ॥२१॥

पोंचट = हलके

पोंचटामध्ये घनवट। घनवटीं उडे पोंचट ।
तैसा शब्द हा फलकट। परब्रह्मीं ॥२२॥

घनवट = जड

शब्द बोलूनि राहे। अर्थ शब्दापूर्वीच आहे ।
याकारणें न साहे। उपमा तया अर्थासी ॥२३॥

भूस सांडून कण घ्यावा। तैसा वाच्यांश त्यजावा ।
कण लक्ष्यांश लक्षावा। शुद्ध स्वानुभवे ॥२४॥

॥ जय जय रघुवीर समर्थ ॥

दशक सहावा : देवशोधन समास दहावा : अनुवाच्यनिरूपण

दृश्यावेगळें बोलिजे। त्यास वाच्यांश म्हणिजे ।
त्याचा अर्थ तो जाणिजे। शुद्ध लक्ष्यांश ॥२५॥

ऐसा जो शुद्ध लक्ष्यांश। तोचि जाणावा पूर्वपक्ष ।
स्वानुभव तो अलक्ष्य। लक्षिला न वचे ॥२६॥

जेथें गाळून सांडिलें नभा। जो अनुभवाचा गाभा ।
ऐसा तोही उभा। कल्पित केला ॥२७॥

मिथ्या कल्पनेपासून झाला। खरेंपण कैसें असेल त्याला ।
म्हणोनि तेथें अनुभवाला। ठावचि नाहीं ॥२८॥

॥ जय जय रघुवीर समर्थ ॥

दशक सहावा : देवशोधन समास दहावा : अनुर्वाच्यनिरूपण

दुजेविण अनुभव। हें बोलणेंचि तों वाव ।
याकारणें नाहीं ठाव। अनुभवासी ॥२९॥

त्रिपुटी = तीन भाग

अनुभवें त्रिपुटी उपजे। अद्वैतीं द्वैतचि लाजे ।
म्हणोनियां बोलणें साजे। अनिर्वाच्य ॥३०॥

परिमित्य
= मोजदाद

दिवसरजनीचें परिमित। करावया मूळ आदित्य ।
तो आदित्य गेलिया उर्वरित। त्यासि काय म्हणावें ॥३१॥

शब्द मौनाचा विचार। व्हावया मूळ ओंकार ।
तो ओंकार गेलिया उच्चार। कैसा करावा ॥३२॥

॥ जय जय रघुवीर समर्थ ॥

दशक सहावा : देवशोधन समास दहावा : अनुर्वाच्यनिरूपण

अनुभव आणि अनुभविता। सकळ ये मायेचि करितां ।
ते माया मुळींच नसतां। त्यास काय म्हणावें ॥३३॥

वस्तु एक आपण एक। ऐशी असती वेगळीक ।
तरी अनुभवाचा विवेक। बोलों येता मुखें ॥३४॥

वेगळेपणाची माता। ते लटिकी वंध्येची सुता ।
म्हणूनियां अभिन्नता। मुळींच आहे ॥३५॥

अजन्मा होता निजला। तेणें स्वप्नीं स्वप्न देखिला ।
सद्गुरूसी शरण गेला। संसारदुःखें ॥३६॥

॥ जय जय रघुवीर समर्थ ॥

दशक सहावा : देवशोधन समास दहावा : अनुवाच्यनिरूपण

सद्गुरुकृपेस्तव। झाला संसार वाव ।
ज्ञान झालिया ठाव। पुसे अज्ञानाचा ॥३७॥

आहे तितुकें नाहीं झालें। नाहीं नाहींपणें निमालें ।
आहे नाहीं जाऊन उरलें। नसोन कांहीं ॥३८॥

शून्यत्वातीत शुद्ध ज्ञान। तेणें झालें समाधान ।
ऐक्यरूपें अभिन्न। सहजस्थिति ॥३९॥

अद्वैतनिरूपण होतां। निमाली द्वैताची वार्ता ।
ज्ञानचर्चा बोलों जातां। जागृति आली ॥४०॥

॥ जय जय रघुवीर समर्थ ॥

दशक सहावा : देवशोधन समास दहावा : अनुर्वाच्यनिरूपण

श्रोतीं व्हावें सावधान। अर्थी घालावें मन ।
खुणे पावतां समाधान। अंतरीं कळे ॥४१॥

तेणें जितुकें ज्ञान कथिलें। तितुकें स्वप्नावारीं गेलें ।
अनिर्वाच्य सुख उरलें। शब्दातीत ॥४२॥

तेथें शब्देंविण ऐक्यता। अनुभव ना अनुभविता ।
ऐसा निवांत तो मागुता। जागृती आला ॥४३॥

तेणें स्वप्नीं स्वप्न देखिला। जागा होऊन जागृतीस आला ।
तेथें तर्क कुंठित जाहला। अंत न लगे ॥४४॥

॥ जय जय रघुवीर समर्थ ॥

दशक सहावा : देवशोधन समास दहावा : अनुर्वाच्यनिरूपण

या निरूपणाचें मूळ | केलेंच करूं प्रांजळ |
तेणें अंतरीं निवळ | समाधान कळे ||४५||

तंव शिष्यें विनविलें | जी हें आतां निरूपिलें |
तरी पाहिजे बोलिलें | मागुतें स्वामी ||४६||

मज कळाया कारण | केलेंच करावें निरूपण |
तेथील जे का निजखूण | ते मज अनुभवावी ||४७||

अजन्मा तो सांगा कवण | तेणें देखिला कैसा स्वप्न |
येथें कैसें निरूपण | बोलिलें आहे ||४८||

|| जय जय रघुवीर समर्थ ||

दशक सहावा : देवशोधन समास दहावा : अनुर्वाच्यनिरूपण

जाणोनि शिष्याचा आदर। स्वामी देती प्रत्युत्तर ।
तेंचि आतां अति तत्पर। श्रोतीं येथें परिसावें ॥४९॥

ऐक शिष्या सावधान। अजन्मा तो तूंचि जण ।
तुवां देखिला स्वप्नीं स्वप्न। तोही आतां सांगतों ॥५०॥

स्वप्नीं स्वप्नाचा विचार। तो तूं जाण हा संसार ।
तेथें तुवां सारासार। विचार केला ॥५१॥

रिघोनि सद्गुरूसी शरण। काढून शुद्ध निरूपण ।
याची करिसी उणखूण। प्रत्यक्ष आतां ॥५२॥

॥ जय जय रघुवीर समर्थ ॥

दशक सहावा : देवशोधन समास दहावा : अनुर्वाच्यनिरूपण

याचाचि घेतां अनुभव। बोलणें तितुकें होतें वाव ।
निवांत विश्रांतीचा ठाव। ते तूं जाण जागृती ॥५३॥

ज्ञानगोष्टीचा गलबला। सरोन अर्थ प्रगटला ।
याचा विचार घेतां आला। अंतरीं अनुभव ॥५४॥

तुज वाटे हे जागृती। मज झाली अनुभवप्राप्ती ।
या नांव केवळ भांती। फिटलीच नाहीं ॥५५॥

अनुभव अनुभवीं विराला। अनुभवेविण अनुभव आला ।
हाही स्वप्नींचा चेइला। नाहीस बापा ॥५६॥

चेइला = जागा झाला

॥ जय जय रघुवीर समर्थ ॥

दशक सहावा : देवशोधन समास दहावा : अनुर्वाच्यनिरूपण

जागा झालिया स्वप्नऊर्मी। स्वप्नीं म्हणसी अजन्मा तो मी ।
जागेपणीं स्वप्नऊर्मी। गेलीच नाहीं ॥५७॥

स्वप्नीं वाटे जागेपण। तैशी अनुभवाची खूण ।
आली परी तें सत्य स्वप्न। भ्रमरूप ॥५८॥

जागृति यापैलीकडे। तें सांगणें केवीं घडे ।
जेथें धारणाचि मोडे। विवेकाची ॥५९॥

म्हणोनि तें समाधान। बोलतांचि न ये ऐसें जाण ।
निःशब्दाची ऐशी खूण। ओळखावी ॥६०॥

॥ जय जय रघुवीर समर्थ ॥

दशक सहावा : देवशोधन समास दहावा : अनुर्वाच्यनिरूपण

ऐसें आहे समाधान। बोलतांच न ये जाण ।
इतुकेनै बाणली खूण। निःशब्दाची ॥६१॥

इति श्रीदासबोधे गुरुशिष्यसंवादे अनिर्वाच्यनिरूपणं समासः ॥१०॥

॥ श्रीसीतारामचन्द्रार्पणमस्तू ॥
॥ जय जय रघुवीर समर्थ ॥

॥ जय जय रघुवीर समर्थ ॥